



## Nemzeti egység

A jelenlegi törvényes kereteken belül is, lát működési kör, számos cselekvési lehetőség nyílik a hitközségek számára. Itt van mindjárt az organizatorikus munka. A hitközség összesíti a lokális zsidó erőket. Zsidó energiákat a mozgásterületén. Ezen energiáknak kihasználása, mozgó erőre való átváltoztatása, az organizáció tökéletességének fokán mulik aztán; végeredményében tehát pusztán technikai kérdés. Minél szélesebb köröket von be a község a maga ügyeinek vitelébe — jól tessék megérteni: nemcsak a szervezésébe, de ügyvitelébe is — minél magasabb rendű feladatokat tűz maga elé, annál nagyobb lesz a motorikus ereje ezeknek a felhalmozott, elraktározott és heverő energiáknak.

A hitközség kielégíti hűveinek kultusbeli szükségleteit és ezek a világ legvallásosabb népénél nagyon jelentékenyek. Gondoskodik, vagy legalább is gondoskodhatna, pontosabban szólva: gondoskodnia kellene továbbá a kultur-igények kielégítéséről is. Iskolák és főiskolák, általános és speciálisan zsidó tanházak felállításával történik ez, illetve: kellene történnie ennek. És a hitközségi feladatok sorába tartozhatna a zsidóság gazda-

sági megszervezése, materialis gyámolítása is. Népünk gyakran kényszerül foglalkozást cserélni, a gazdasági nyomás folytán vándorbot után nyulni: a hitközség, a régi kehillah utódja, kéne hogy a hána alá nyuljon, támogassa nehéz élete után.

Mindezek a tevékenységek persze bizonyos összefüggést, egységet tesznek szükségessé. A szervezés munkája tökéletlen marad, ha azok a közületek, amelyek bővében vannak az erőknél, nem támogatják a kis, a fogyatéék-erejűeket; ha a lokális szervezetelek, az egyes hitközségek nem kapcsolódnak magasabb egységbe és ezen keresztül a legfőbb egységbe: a zsidó népbe.

A kulturális tevékenység éppen-séggel együttműködést, tervszerűséggel kíván, sőt parancsol. A kis hitközségek nem gondoskodhatnak egyedül az iskolázatlanságról az összes fokokon át, sőt igen gyakran a legalsó fokokon sem. A nagyobb hitközségek intézményeit veszik tehát igénybe, amely körülmény teljesen indokoltá teszi, hogy azoknak költségeit aránylagosan magukra vállalják. De eltekintve elől a finansiális szemponttól, a tervszerű kiépítést, az iskolai

intézmények aránylagos megosztását, csak az együttműködés teszi lehetővé.

A gazdasági tevékenység pedig egyenesen elképzelhetetlen együlteesség, az erők összesítése, a koncentráció nélkül. Ugyanazok a problémák, ugyanazok az akadályok érintik egész országrészek zsidóit, természetesen tehát, hogy az elhárítási törekvéseknek is együlteseknek kell lenniök.

A mi zsidóságunknak nem voltak korábban teljesen egységes ilyen szervei. Létezett két központi irada, de ez a lucus a non lucendo központosítás az egység helyett épen a szelbomlottságot, az egység nélkülséget, jelentette. Orthodoxia és neologia szigorúan elkülönített, egymással semmiiben sem érintkező tábort jelentett. Az összekötő hidat a nemzeti eszmét mind a kettő egyformán látva tartotta magától.

A különválás okait ma már tisztán látja mindenki, ezek az emancipáció megelőző időkre vezethetők vissza. Egy jollányit sem engedünk az ősi hitből, — valloita az egyik tábor. Mindent az emancipációért! — volt a másik tábor jelszava. Ez a tábor számolt a közvéleménygel, amely csak a zsidóság elnemzellenítése ellenében karta

az emancipációt ajándékozni. Latens módon a tudat alatt azonban mind a két oldalon őszerejű nemzeti energiák munkálkodtak. Az ortodoxia vallási formája nemzeti életet ölt, — a neológiában a nemzeti dac, büszkeség tartotta fenn a zsidóságot.

Az új korszakban, ebben a mostani korszakunkban, amely a világháborúra következett, ez a tudat küszöbe alatt rejtőző nemzeti őszlön, egyszerűben, vilámszerű gyorsasággal tudatosodott s ezzel, a nemzeti eszme diadala révén, adva van a forma, amelyben, kultusbeli autonómia-

juk érintése nélkül az összes irányzatok egységbe olvadhatnak és ez a nemzeti szövetezés formája.

A nemzeti szövetség a zsidóság politikai szövetsége, reprezentációja. A nemzeti szövetség a zsidóság kulturális és gazdasági ügyvivője. A nemzeti szövetség a kapocs, amely az egyes országok zsidóit bekapcsolja a világ zsidóságának nagy közösségébe, amely a cionizmus irányítása mellett tudatosan állta meg most a békekonferencián erőinek próbáját.

B'li Sém.

## A kiutasítások dolga

### A Szövetség újabb intervenciója — Bizottság utazott Nagyszébenbe

Az erdélyi városokból seprik a zsidókat. A kiutasítási rendelet elkintve egynehány esküt nem tett tisztviselőtől, majdnem kizárólag zsidókat sújt. A kormányzótanács 8272. számú kiutasítási rendelete először csak az idegenekre, tehát nem erdélyi illetőségűekre vonatkozott. Kedden azonban megjelent Pelala tábornok rendelete, amely „a közbiztonság érdekében és a végből, hogy a polgári és katonai tisztviselők elhelyezhetők legyenek”, kiutasítja Kolozsvár területéről mindazokat, akik 1914 óta költöztek a városba, sőt azokat is, akik 1914 előtt költöztek be, de nem szereztek illetékességet. A kolozsvári zsidóságban lájdalmas megdöbbenést keltett ez a rendelet, mert sok száz zsidó család dönt a legkétségbeejtőbb bizonytalanságba. A megrémült családapák száza keresik fel nap-nap után az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség hivatalos helyiségeit és segítségért könyörögnek.

A Szövetség a kiutasítási akció kezdetétől fogva a legnagyobb erőfeszítéseket teszi, hogy elejét vegye az erdélyi zsidóság tekintélyes részére lesújtani készülő katasztrófának. Megbizottaink intervertáltak a nagyszébeni kormány illetékes rezsorzfőnökénél, kitől azt a megnyugtató felvilágosítást kapták, hogy a hatóságok

nem fogták túllépni a kiutasítási rendelet kereteit s amennyiben túllépnek, úgy minden egyes esetben helyet adnak a Szövetség intervenciójának.

### A Szövetség ügyvezelősege

újabb memorandummal fordult a Kormányzótanácshoz, melyben feltárta a folyamatba helyezett eljárás súlyos következményeit.

A memorandum, többek között ezeket mondja:

Igen tisztelt Kormányzótanács! Nem akarunk ezuttal hivatkozni jogi principiumokra.

Nem szólunk fel azok érdekében, akiknek szerzett jogai súlyos sérelmet szenvednek ugyan, de valamiképp kiheverhetik azt, akik ha tetemes anyagi veszteséggel is szenvednek, mégis visszaköltözhetnek régebbi lakóhelyükre és ott existálhatnak.

Csak azon igazán szerencsétlenekért, — sajnos igen számosan vannak, — emeljük fel szavunkat, akik a kiutasító parancs végrehajtása által földönfutókká, a szó szoros értelmében hajléktalanokká lennének és önhibájukon kívül menthetetlenül az erkölcsi és anyagi elzűllésnek, az elpusztulásnak lennének kitéve.

A háborús események következtében, de különösen az 1918. évi novemberi forradalom és ezt követő zavargások kényszerítő hatása alatt igen sok zsidó család volt kénytelen elhagyni régebbi lakóhelyét és beköltözni a városba. Szám-talan esetben vagyontöredékük teljesen kifosztva, pusztán életükkel menekültek a falvakból a városokba ezek az emberek, a hol ottihont találva új életet kezdtek. Kolozsvárt is száz meg száz ilyen zsidó család van most, melyek a társadalomnak semmiféle erkölcsi kifogás alá nem eső, tisztességes alapokon nyugvó existenciával rendelkező tagjai.

# A Tagespost szenzációja

Felfedezik a zsidó béke-delegációt — A „minta-szerződés”  
Mit végzett a delegáció

Az Uj Kelet már hónapok óta majd minden számban közöl jelentéseket a békekonferenciánál mellett működő zsidó delegációk bizottságának munkásságáról és mindannyiszor hangoztatta a delegáció munkásságának világpolitikai jelentőségét. A Sokolow és Weitzman vezetés alatt álló cionista béke-küldöttség mellett, amely a Palesztina igényeket képviseli a békekonferencián, működik — mint olvasóink tudják — egy másik bizottság is, az ugynevezett zsidó delegációk bizottsága, melynek elnöke, Mack a kiváló amerikai cionista és tagjai is kivétel nélkül jönevű cionisták a amely a dícsoporában élő zsidóság jogainak megvédése, illetőleg nemzeti kisebbségi jogokkal való felruházása érdekében alakult. Ebben a delegációban az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséget Weisburg Chaim képviselte, ki Párisból való távozása után megbízólevelét átadta dr. Max Diamant bukovinai delegátusnak, hogy az erdélyi zsidóságot továbbra is képviselje a delegációban.

A zsidó delegációk bizottsága csendben, de a legnagyobb kitartással dolgozott. Az európai sajtó azonban agyonhallgatta ennek a béke-delegációnak létezését, jóllehet köztudomású volt, hogy ez a delegáció dolgozta ki a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó javaslatok általános tervezetét. Most végre a román sajtó felfedezte ezt a delegációt és nyomában a Nagy-szebenben megjelenő „Deutsche Tagespost” is mint szenzációt tárja az olvasó elé.

A Tagespost többek között ezeket írja:

A román kormány francia felhivatalosa a „L'Independance Reumaine” „Minta szerződés” cím alatt vezetőhelyen közli a lengyel békeszerződésnek a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó határozatait és megjegyzi, hogy a közlemény „a békekonferencia mellett működő zsidó delegációk bizottságának” július 30-án kelt jelentéséből merült értesítés. Valószínűnek látszik, hogy a lengyel békeszerződésnek a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó határozatai mintául fognak szol-

gálni a Romániával és a többi kelet-európai államokkal kötendő szerződéseknek is.

A bukaresti hivatalos lap bevezető megjegyzései — írja a Tagespost — a legnagyobb mértékben tarthatnak számot a mi érdeklődésünkre. Mindenekelőtt megtudjuk belőle, hogy a békekonferencia mellett zsidó delegációk vannak, melyeknek együttműködését egy közös bizottság biztosítja. Ez a körülmény mindaddig ismeretlen volt nyilvánosság előtt. A zsidó delegációk bizottsága ugylátszik rendszeres bulletinokat bocsát ki a zsidóságot különösen érdeklő kérdések állásáról. Mióta a kisebbségi védelem kérdése a versaillesi tárgyalások anyagát képezi, gyakran halljuk azt az állítást, hogy

csak a zsidóság befolyásának köszönhető, hogy a békekonferencia rászánta magát ennek a kérdésnek szerződészerű rendezésére.

Ezen állítás valódisága közvetlen megerősítést nem nyert ugyan, de kétségtelenül indirekt megerősítése ennek az állításnak a lengyel békeszerződés, — amely a „minta-szerződés” szerepét tölti be — amennyiben a zsidó kisebbség védelmének feltűnő nagy gondosság van szentelve benne.

A Tagespost közli ezután az Independance nyomán a lengyel mintaszerződés szövegét, de megjegyzi, hogy az Independance igen sok helyen önkényes szövegváltoztatást eszközölt — valószínűleg kihagyta a neki nem látszó részeket, — amit nem áll módjában ellenőrizni.

A szerződés tartalmát ismerik olvasóink az Uj Kelet korábbi számaiból. A békekonferencia változatlanul elfogadta a zsidó delegációk bizottságának javaslatait és ezek alapján állapította meg az összes nemzeti kisebbségek jogállását az állam keretein belül. Dr. Diamant bukovinai delegátus a napokban küldötte meg a Szövetségnek Párisból a javaslatok szó szerinti szövegét, amit következő számainkban részletesen ismertetni fogunk.

És mind többen és löbben kerülnek így rettenetes helyzetbe. Nőttön-nő a tanácstalanság és kétségbeesés.

Az emberiség szent nevében fordulunk tehát az igen tisztelt Kormányzó Tanácshoz, azon liszteletteljes kérelemmel, hogy az ilyen borzalmas esetek elhárítása végett — melyek bizonyára nem egyezhetők össze a kiutasítási akciónál alapul szolgáló kormányzati intenciókkal, — sürgősen intézkedni sziveskedjék.

A memorandum ezután azazal a javaslattal fordul a kormányzótanácshoz, hogy tegye lehetővé a lakáskérdésnek társadalmi úton való elintézését, oly módon, hogy meguk az érdekeltek önként bocsássák rendelkezésre a szükséges lakásokat.

A memorandumot a Szövetségnek és a két kolozsvári hitközségnek egy bizottsága személyesen nyújtotta át a Kormányzótanácsnak. A bizottság vezetője dr. Fischer Tivadar, tagjai dr. Eisler Mátyás főrabbi, Hirsch Adolf orth. hitközségi alelnök és dr. Salamon Ignác kongresszusi hitközségi alelnök.

A bizottság intervenciójának eredményéről lapzártáig még nem kaptunk értesítést.

Ma már az egész közvélemény előtt nyilvánvaló, hogy a zsidó delegációk bizottságának működése valóban világpolitikai jelentőségű és korszakalkotó volt. A kisebbségi védelem kérdésének bölcs és humanus rendezése Európa békéjének legerősebb biztosítója lesz. S ahogy a jelekből ítélhetünk, a szövetségesek, de különösen Amerika el vannak tökéltve arra, hogy azt következetesen végre is hajtsák. Ma [még a lényekből nem látjuk ugyan ezt a valóságban is, de egyes kijelentésekből következtethetünk arra, hogy ami késik nem mulik. Az egyes államok is lassanként be fogják látni, hogy a belső béke biztosításának az a leghatásosabb és egyetlen garanciája.

Es hogy mindezt a cionisták viták ki, az nem lep meg ben-

nünket, kik ismerjük azokat a magas, belső erkölcsi erőket és értékeket, amik a cionista eszmében cselekvőleg megnyilatkoznak, csupán megelégedéssel tölt el az a tudat, hogy ma már megnyílt a lehetőség arra, hogy ennek az erkölcsi erőnek kiszélesítése a népek között is éreztesse hatását.

A nemzeti alapon álló zsidóságban pedig ezzel a lényel is nagyobbá érlelődik az a tudat, hogy csakis a cionizmus s a benne működő kulturális, erkölcsi és elhikai erők teljes érvényrejutása hozhatja meg a zsidó nép nyugalmit, békéjét, de a világ békéjét is.

A világ pedig csak ezután fogja megtudni, hogy mit köszönhet a cionizmusnak és a cionistáknak.

## Az amerikai cionizmus fejlődése

### Csodálatos fellendülés — Egymillió szervezett cionista — A keleti testvérek megmentése

Bécs, szept. 3

Az „Uj Kelet” bécsi tudósítója jelenti: Dr. Mossinson, a jaffai héber gimnázium igazgatója, aki a háború utolsó éveiben Amerikában tartózkodott és ott a cionizmus érdekében több mint 600 propaganda-előadást tartott és több mint 3 millió frankot gyűjtött palesztinai célokra, Palesztinába való visszautazása alkalmával Zürichben beszélgetést folytatott egy zsidó újságíróval, akinek a következőket mondotta az amerikai cionista mozgalom mai státusáról:

— Hét évvel ezelőtt, amikor először látogattam meg Amerikát, a cionista mozgalom még csak néhány fiatal embernek egyesüléséből állt. A cionista szervezet hivatalos helyisége egy kis szoba volt a new-yorki ghettóban. Most ez a hivatal egy egész háztömböt foglal le az előkelő ötödik kerületben, ahol több mint 300 hivatalnok dolgozik. Talán Amerika volt az első, amely csakugyan cionista szervezetet teremtett, a szervezet szó igazi értelmében, különösen az utóbbi évek óta, amikor feladták az egyetleli jellegét és a szervezet formára tértek át, amelyhez ma már

több mint 750.000 tizennyolc évnél idősebb szervezett cionista tartozik. Remélik, hogy őszig ezt a számot egy millióra emelhetik. Ez a remény nem is túlzott. A cionista mozgalom fellendüléséhez nagyban hozzájárultak a háború és a hadviselő államok, de különösen Kelet-Európa zsidóságának rettenetes szenvedései. — A Keletről Amerikába származott zsidó elemek a háború kilöréséig semmi aktivitást nem mutattak és az ugynevezett elamerikaiasodott zsidók vezetése alatt állottak, akik nem voltak nemzeti érzelműek. A háború alatt, amikor keleti testvéreinknek szenvedéséhez a menekültek révén oly közelségbe jutottak, megkezdődött az aktívulódás folyamata s mihelyt aktívak lettek, tudatossá érelt bennük a felelősség érzete is. Elkezdtek gondolkozni és mindjobban elmélyedtek a zsidó problémában. Felismerték, hogy a zsidókérdés valóban népi kérdés, az összes zsidók nemzeti problémája. Kezdetben kísérlet történt arra nézve, hogy az orosz zsidókérdést tisztán orosz kérdésnek tüntessék fel. Nem akarták belátni, hogy itt a világon mindenütt felbukkanó nacionalista

problemáról van szó. A nemzeti zsidóság felébredésében veszedelmet láttak. Am a zsidók leírhatatlan szenvedései az összes országokban kétségtelemné tették, hogy ez mégis speciális egyetemes zsidó probléma és így internacionalis probléma. Ez felébresztette nemzeti érzésüket és önludatukat. A keleti zsidók szervezkedtek és hatni kezdtek az ugynevezett elamerikaiasodott zsidók psychéjére. Bebizonyították, hogy titkolózással nem lehet megoldani a zsidó kérdést. Az amerikai zsidó-kongresszus gondolata volt a probaköve az amerikai cionizmusnak. Az asszimiláns elemek mindent megtettek, hogy a kongresszus összcülését megghiúsítsák, de a tömegek már felébredtek és a kongresszust meg kellett tartani. A kongresszus a legnagyobb és legszebb dokumentuma volt az amerikai zsidóság nacionalizálódásának. A kongresszus akkor érte el telőpontját, amikor a palesztinai rezuluciót és a diasporában élő zsidók nemzeti jogainak követelését elfogadták. Mikor a kis nemzetek jogait az önrendelkezés elve alapján proklamálták, a zsidók is bátorságot merítettek, hogy ezt az önrendelkezést a maguk részére is igénybe vegyék. Másrészt az amerikai közvélemény, valamint a vezető körök egész világosan odanyilatkoztak, hogy az önrendelkezés elvét a zsidóságra is alkalmazni kell. A Wilson-párt és a republikánusok egyaránt támogatják a cionizmust. Mindezek nagyon ösztönzőleg hatottak a zsidó közvéleményre úgy kifelé, mint befelé. A cionizmus megkezdte diadalmas bevonulását a teljesen elamerikaiasodott zsidó körökbe is. Olyan személyiségek mint Stephen Wise, Martin Mayer és last not least Luis Brandeis, akik Amerika politikai életében igen magas pozíciót töltenek be, nagyban hozzájárultak a cionizmus elterjedéséhez. Különösen Schemarja Lewin fellépése, aki a háború elején egy csodálatos véletlen folytán került Amerikába, egyenesen forradalmi hatással volt a cionista átalakulásra. Uj eszméket hirdetett, amikhez Amerika zsidói nagy lelkesedéssel csatlakoztak.

Uj korszak kezdődött, melynek feltünése nemsokára érez-

telni fogja hatását az egyeletes mozgalomban is. Az amerikai cionizmus új nagystílusú vonásokkal fog bevinni a cionizmus működésébe és komolyan fogja hallatni szavát, amint ez már kiérzik a pilsburgi programból is.

A következő számok illusztrálják a legjobban a cionista mozgalom szokatlan mérvű fellendülését Amerikában. 1914-ben nem mertek Amerika cio-

nistái 80.000 koronás költségvetést felállítani és rekordszámba ment akkor az ilyen összegnek csak megkockáztatása is. Az 1918—19 év telén három millióban állapították meg a szervezet költségvetését.

Ha volnának még ellentétek a keleti és amerikai cionisták között, úgy ezek kétségtelenül el fognak tűnni a közös Palesztina-munkában, amelybe mindketten annyira elmerültek.

## A szlovák zsidóság válságos helyzete

### Orthodox asszimilánsok árulása

— Az Uj Kelet prágai tudósítójától —

Prága, szept. 3. A politikai küzdelmek szintere ma igen élénk képet mutat Szlovákiában.

politikai módszere és kormányzása teljesen helytelennek bizonyult azon számos hiba és baklövés következtében, melyet lépten-nyomon elkövetett s amely miatt a tótok igen éles ellenzékbe készülnek átmenni. Ezt a harcias hangulatot a Hlinka-párt egészen keresztényszociálista köréi igen jól használják ki a maguk céljaira. A zsidók helyzete ezen körülmény miatt igen veszélyeztetett. A zsidóság körében annál nagyobb felháborodást kelteit egy néhány ultra-orthodox vezető férfinak és rabbinak az árulással határos alávaló magatartása, akik előtt mint legfőbb ideál a saját politikai érvényesülésük lebeg, nem pedig a zsidó nép érdeke. Ezek az urak tökéletesen megalkudtak

antiszemita kormányzásával, mert ők egyénileg nem szenvedtek alatta és teljes nemtörődomséggel és egykedvűséggel viseltetnek a szlovák zsidóság sorsa iránt.

A szlovák zsidóság ugyanis, mint ismeretes, mindjárt a forradalom kitörése után nemzeti alapra helyezkedett és a kormányzat előtt mint egységes politikai tényező jelentkezett. Ennek az egységes fellépésnek már az első időben igen üdvös ha-

lásai mutatkoztak, mert a cseh zsidósággal karöltve sikerült bizonyos politikai és kulturális előnyöket kivívniok. De legfőképpen sikerült biztosítani a zsidóság gazdasági helyzetét, a mennyiben a kormány — bár antiszemita tendenciák uralkodtak benne — nem mert gazdasági téren agresszív fellépni a zsidóság ellen.

Ezen imponáló és úgy kifele, mint befelé mérhetetlen eredményekkel kecsegtető zsidó politikai egység ellen az utóbbi időben egy néhány orthodox rabbi és vezetőferfi aljas mérvnyelet követett el. A vallási érdekek farizeus jelszava alatt, mely mögött azonban csupán egy néhány embernek titáni hőborlja és politikai érvényesülési vágya rejtőzött, külön szervezkedésre szólították a zsidóságot és a kormányzat igyekeztek támogatást nyerni önző céljaik elérésére. Olyasvalami szervezet akarták létesíteni, mint a néhai budapesti orthodox központi iroda volt, amelyben egy néhány ingyenelő kenyelmében elhelyezkedhettek s a mélyhék segítségével a zsidóságot kiszolgáltatták a mindenkor kormányok kenyérkedvények.

A legnagyobb örömmel, kapva-kapott az orthodox árulók felkinálkozásán és minden eszközzel igyekezett támogatni azt a mozgalmat, a

melynek szakadást kellett volna előidéznie a zsidóságban.

Am a szlovák zsidók körében, egynehány apró chaszid hitközség kivételével nem talált visszhangra ez a törekvés és különösen a jól megszervezett mizrahi és cionista egyesületeknek köszönhető, hogy a szakadási mozgalom nem öltött nagyobb méreteket. A komolyan gondolkodó zsidó körök a legmélyebb elkeseredéssel és megvetéssel tárgyalják annak a pár lelküismeretlen embernek erőlködését, amely jöllehet a zsidó lakosság legnagyobb ellenszenvét hívta ki, mégis kifelé elérte azt a hatást, hogy a már köztudatba áment zsidó egység fogalmát dezavualta s ezáltal roppant erős legyvert szolgálattal az amugy is lesben álló antiszemita irányzatnak. Ez a hatás máris nagyon keservesen érezhető.

A cseh-szlovák sajtóiroda jelentése szerint Schrobar miniszter a múlt héten rendeletet bocsátott ki, melyben felfüggesztette az összes 1919. augusztus 15-éig adott italmérési jogokat, valamint a kis és nagy dohányárudákra adott engedélyeket. Ezáltal több mint 20.000 zsidó család vesztí el a kenyérét. Az antiszemita izgatás is újabb erővel indult meg és a hivatalos körök asszisztenciája mellett igyekeznek hangulatot kelteni a zsidók elleni bojkottnak.

A Pozsonyban székelő szlovákiai cionista központi szervezet minden lehető elköveté hallatlan jogtalanságok megakadályozására és felhívta a külföld figyelmét is arra, hogy a cseh-szlovák kormányzat nem hajlandó respektálni polgárainak, — amennyiben ezek a polgárok zsidók — szerzett jogait. A zsidó lakosság a legnagyobb bizalommal tekint a cionista szervezett működésére és egyedül benne látja érdekeinek valódi védelmezőjét. A külön vallási-iroda féle szervezkedés terve pedig végleg megbukott.

## A Poale-Cion világszervezet a második internacionáléban marad

Nem csatlakoznak a kommunistákhoz

Bécs, szept. 3

Az Uj Kelet bécsi tudósítója jelenti:

A Poale-Cion zsidó szociálista világszervezet, amely mint külön testület a cionista világszervezet kebelébe tartozik, a napokban ügyvezetőségi konferenciát tartott Stockholmban, amelyen a lengyelországi, ukrainai, németországi, ausztriai és cseh-szlovákországi szervezetek képviselői, továbbá a központi vezetőség tagjai vettek részt.

Az egyes delegátusok, valamint a szervezeti központ jelentése a háború alatt kifejtett működésről, amit Chasanovitz terjesztett elő, igen szenvedélyes vitát provokált. A konferencia ezután elégtétellel állapította meg, hogy a szervezeti központ működése ezekben a nehéz és felelősségteljes napokban igen eredményes és erélyes volt, sajnálatát fejezte ki azonban afelől, hogy a központnak nem sikerült a szervezet egységét teljesen megővni és hogy néha olyan lépésekre szánta magát, melyek nem felelnek meg a szervezet irányának. Különös köszönetet mondott a konferencia Chasanovitz, Kaplanski s Locker pártvezéreknek, akik a háború alatt a mozgalmat vezették.

A kommunista alapon álló bécsi delegátusoknak ama javaslatát, hogy a szervezet lépjen ki a második (zimmerwaldi) internacionáléból és csatlakozzék a harmadik (moszkvai) internacionáléhoz, a konferencia egyhangúlag elvetette. A konferencia kimondotta, hogy változatlanul a második internacionále alapján áll és az ülések egész sorát szentelte ama kérdéseknek, a melyek a második internacionále permanens választmányának Luzernben tartandó ülésén napirenden szerepelnek.

A szervezetnek e permanens választmányban levő tagjai, Kaplansky és Chasanovitz, még a konferencia befejezése előtt Luzernbe utaztak, hogy a választmány ülésén részt vegyenek és ott a zsidó munkásság érdekeit képviseljék. Beható vita után megbízta a konferencia a szervezeti központot, hogy tegye meg a szükséges lépéseket az általános zsidó munkáskonfe-

rencia összehívása iránt. A konferencia utolsó két napján a Palesztinára vonatkozó legközelebbi leendőket beszéltek meg.

A cionista szervezethez való odatarozás kérdése roppant heves vitát idézett elő, mert a kommunista szellemű bécsi delegátusok a szervezethez való kilépést javasolták. A konferencia azonban nagy többséggel akként határozott, hogy továbbra is a cionista világszervezet keretében marad.

### Zsidó telepítőbank Pozsonyban

Prága, szept. 3. Az Uj Kelet tudósítója jelenti, hogy Pozsonyban pár nappal ezelőtt egy zsidó telepítőbank alakult öt millió cseh korona alapítékkel. Az intézet célja elsősorban a zsidóság gazdasági helyzetének biztosítása Szlovákiában, másodsorban a palesztinai kivándorlás munkálatainak keresztülvitelén.

Az **Uj Kelet** kiadókivonatán kaphatók és megrendelhetőek a következő könyvek

Max Brud:

**A cionizmus harmadik korszaka** Ára 3 K 50 fill.

Dr. Oslas Thon:

**HERZL TIVADAR** Ára 3 K 50 fill.

Richard Lichtheim:

**A zsidó Palesztina feléptése** Ára 3 K 50 fill.

A Jugosi cionista egyesület kiadványa:

**A zsidó nemzeti eszme** Ára 2 korona.

Makabea könyvtár. Auerbach Éltás

**A zsidó Palesztina** Ára 5 korona.

Makabea könyvtár. Richard Lichtheim:

**A zsidókérdés megoldása** Ára 5 korona.



Zsidókt!

Figyessetek elő az Uj Keletre, az egyetlen magyarnyelvű zsidó lapra.

Követeljétek mindenütt, kávéházban, vendéglőben az Uj Keletet.



### Európai hazugságyárak

Az európai sajtó zavaros vízcén úgy úsznak mostanság a kövér hírlapi kacsák, mint fülledt ési levegőben a békanyál. Csakugyan ugorkaérés évadban járunk, mert a lapok egymásra licitálnak a legképtelebb álhírekkel. Különösen a zsidókérdés körül burjánzott fel a kis keleti sajtóirodák televény talaján a tavasz hírecskék lüskés bogáncsa.

Olvassuk például, hogy Palesztinában és Syriában népszavazást tartottak és a népszavazás Palesztinának Syriával leendő egyesítését határozta el. A hírecskét Szalonikiból keltek. Népszavazás Palesztinában! Amikor a békekongresszus határozatlan kijelenti, hogy Palesztinában az önrendelkezés elve nem úgy értelmezendő mint máshol, mert ott nemcsak az a százezer zsidó jön számításba, aki jelenleg is Palesztinában tartózkodik, hanem az a tízen-négymillió is, akinek elhatározott akarata Palesztinára van irányítva.

Olvassuk például, hogy a békekongresszus a zsidó delegáció intervenciója alapján foglalkozott a budapesti pogromszerű jelenségekkel, de kijelentette, hogy nem áll módjában a bajon segíteni, mert a kommunizmus bűneiért főként a zsidók felelősek. Higyjök-e el ezt a maszlagot? Nem hisszük. Nem hisszük főként azért, mert legújabb és fölértelmezhető értesülésünk szerint igen határozott hangú jegyzék érkezett a magyar kormányhoz Párisból, melyben óva intenek minden zsidóellenes kihágástól. Ezt azonban bölcsen agyonhallgatják a lapok.

Es olvassuk a négy ágyut, Paderewsky lengyel köztársasági elnök dörögdelmes beszédét a „hálátlan és önimádó” zsidókról, akik a világ elé merték tárni véres sebeiket és a világtól kérték segítséget a lengyel kegyetlenségek ellen. Mi készségesen elhiszük, hogy Paderewsky elnök ur nem szereti a zsidókat. De nem vagyunk haj-

landók elhinni, hogy egy köz-  
társasági elnök hivatalos formá-  
ban ilyen kijelentéseket meg-  
kockáztatott volna.

Ezek a híresek túlságosan  
átlátszóak ahhoz, semhogy ne le-  
hessen észrevenni, hogy honnan  
fúj a szél. Azokban a kis sötét  
távirafti irodákban, ahol ezeket  
a híreket gyárják, még ma is  
azt hiszik, hogy ilyen ravasz  
trükkökkel megtéveszthetik a  
közönséget. De nagyon ügyel-  
lenül csinálják a dolgot, mert  
ezekről már messziről rikolt a  
felírás: Vigyázat! Mázorva!

— A kolozsvári zsidó köz-  
épiskolák felállításának terve  
a nyomásgéző lakáshiány miatt  
eddig még leküzdhetetlen aka-  
dályokba ütközött. A Kormány-  
zótanács közoktatási reszort-  
főnöke kijelentette, hogy nem  
áll módjában az iskolák részére  
szükséges helyiségeket rendel-  
kezésünkre bocsátani, mert a  
román iskolák részére is alig  
van hely. — A Szövetség  
minden lehetőt elkövetett, hogy  
a középiskolák részére meg-  
felelő helyiséget szerezzen, de  
ezen törekvése mindeztideig  
nem járt sikerrel. — Van  
ugyan egy-két helyiség kombi-  
nációban, de nem bizonyos, hogy  
megkaphatjuk-e azokat iskola  
céljaira. Mihelyt valami bizony-  
osat fogunk megtudni erről a  
dologról, azonnal értesíteni fog-  
juk olvasóinkat, mert tudjuk,  
hogy az erdélyi zsidóság milyen  
feszült várakozással tekint a  
zsidó középiskolák megnyitása  
elé.

— Miért zártak be a zsidó  
kereskedők Szent István nap-  
kor. A kolozsvári rendőrség  
kedden délelőtt a Magyar-utcai  
kaszárnyába citálta az összes  
zsidó kereskedőket és kihall-  
gatta őket arra nézve, hogy  
miért zárták be üzleteiket Szent  
István napkor, holott az nekik  
nem ünnepük. Vallomásukról  
jegyzőkönyvet vettek fel. A ke-  
reskedők a valóságnak meg-  
felelően azt válaszolták, hogy a  
szervezett munkásság munka-  
szünetet rendelt el erre a napra  
és így az üzleti alkalmazottak  
nem dolgozhattak. A kisebb üz-  
letek pedig azért nem nyitottak  
ki, mert a löbbi üzletek zárva  
voltak. A feltűnő kihallgatások  
célját nem ismerjük.

— Cionista jelvények és bé-  
lyegek érkeztek. Az Erdélyi  
Zsidó Nemzeti Szövetség irodá-

jába a napokban igen szép cio-  
nista jelvények érkeztek Bécs-  
ből különböző alakokban. A  
jelvények ára 10—15 korona.  
Erkeztek továbbá új Nemzeti  
Alap-bélyegek. A bélyegetömbök  
ára 3—5 korona. A csoportok  
felhívtnak, hogy a jelvényekre  
és bélyegekre szóló igényüket  
mielőbb jelentsék be, hogy ré-  
szükre a kívánt mennyiséggel biz-  
tosíthatassák.

— **Eljegyzés.** Klein Frida és  
Rosenberger Samu kiváló elv-  
lársunk (Kolozsvár) jegyesek.  
(Minden külön értesítés helyett.)

— **Eljegyzések.** Mendelsohn  
Rozsikát Monostorszegről elje-  
gyezte Mendelsohn Samu Na-  
szodról. (Minden külön értesítés  
helyett.) — Albert Béla elv-  
lárs eljegyezte Weisz Szerénkét (ak-  
tív cionlány) Désről. — Grün  
Szerénát eljegyezte Ifj. Schwartz  
Mór Dicsőszentmártonban. (Min-  
den külön értesítés helyett.)

— **Felülfizetések.** A dési cio-  
nista zeneestély alkalmával a kö-  
vetkező felülfizetések történtek:  
Dr. Agai Andor elnök 200 K,  
Klein Jakab Radákszinya, Wein-  
berger Jakab, Majrovits Miksáné,  
Majrovits Jakabné, Bernát Samu  
és Dezső, Elefánt Ábrahám, Löwi  
Ignác, Silberman Marcel és meny-  
asszonya, Biró József 100—100  
K, Kupferschmidt Bertus Szilágy-  
cseh 120 K, Schwimmer Ede,  
Beér Aron, Bernát Farkas, Ro-  
senberg Zsigmond, Frank Zsig-  
mond, Jakobi Zsigmond, dr.  
Brüll Vilmos, Friedmann Alice,  
Sándor Samu, dr. Hirsch József,  
Léderer Albertné Kolozsvár, dr.  
Klein Miksa 50—50 K, dr. Ro-  
senberg Ignác, Kepes József  
Relteg, Hegyesi Jenő, Ölbaum  
Jenő Szamosujvár, Surányi Jenő  
és családja, Wiegner Samu  
40—40 K, Sternberg Sarolta,  
Lienthal Sándor, dr. Havas Jenő,  
Weisz Jakab, Rosenfeld Etus és  
Dezső, Harnik Lipót, Schwartz  
H., Jakab Sámuel Nagybánya,  
Schwartz Samu, Hirsch Samu,  
Hirsch Sarolta 30—30 K, Surá-  
nyi Nándor 21 40, Hirsch Manó,  
Lebovits Lajos, Farkas Adolf,  
Löw Lajos, Lampel Dezső, Iz-  
rael Miksa, Saphir Nándor, özv.  
Márk Jüdáné, Holländer Hersch,  
Jeremiás Hersch, Medgyesi La-  
jos-cég 20—20 K, Pécsi Margit  
Aranymező, Sternberg József,  
Rosenzweig Rózsika, Sámuel  
Ármin, Weisz Sámuelné, Fesz-  
tinger Dávid Kolozsvár, Bal-  
kányi Andor, Keményik Henrik  
Zaibó. Összesen 2711 40 K.



### Zsidó Nemzeti Alap.

#### Kimutatás.

5679. évi Áb hó 25-161. Elul hó  
1-ig a Zs. N. A. erdélyrészi irodá-  
jába a következő adományok foly-  
tak be:

	K	F
Általános adományok	836	—
Olajfa adományok	3431	—
Persely	652	81

Összesen 4919 81

#### Általános adományok.

Kolozsvár. Ifj. Weinstein  
Gyula 55 —, F. B. T. 20 —,  
Fensterstein Kálmán 15 —, Fo-  
sensthal Gyula 10 —, Női N.  
5 — templomi adománya, eb-  
ből la 16 — két registerér,  
marad 89 —, dr. Go dner Mi-  
hály egy Lúten-le elvezetőpért  
50 — K 139 —

Kalotaszentkirály, Schwartz  
Irma és Schönberger Jenő  
esküvőjén gyűjtötte: Grosz  
Olga és Goldstein Margit  
440 — K 440 —

Szilágyosonyló. Lampel Adolf  
gyűjtése: Mandel Lottika és  
Lampel Jenő eljegyzésén.  
Karin Tostvárcs 25 —, Lam-  
pel Adolf és Mór 30 —, Lam-  
pel Jerő, Mandel Lottika,  
Mandel Miksa, Grünstein Sa-  
lamon 20—20 —, Tevjoivits  
B. né, Rosenbergné, Karin Szer-  
én, Rosenberg Gizus 22 — K 157 —

Nagyszeben. Ekstein Ábra-  
hám és Müller Mór gyűjtése:  
Goldstein Ezechtel, Grünfeld  
Adolf, Weisz Bernát 10—10.  
A kisebb adományos 70 —  
K 100 —

#### Olajfa adomány

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövet-  
ség olajfaerdeje.

#### Ligetek és kertek.

Glasner Mózes főrabbi olajfaliget  
Kolozsvár.

Dr. Elpoót Harokteach új-  
szülött Noámi leánya nevére  
100 —, Rosenfeld Netti és Ro-  
senfeld Mór esküvőjén Ro-  
senfeld Ilia és Léb Mór 198 —,  
Rosenfeld Rózsika és Fülöp  
Berci 39 — össz. 237 — gyű-  
jtöit. (Eddig befolyt 3231 —) K 337 —

#### Nagyszebeni olajfakert.

Schlesinger Sósanna bold.  
baránője Grünfeld J. néka  
enlékére 5 fa (Eddig befolyt  
380 —) K 50 —

Zsidovits Jenő és neje, Zsidovits Adolf, Lázár Nándor, Lenke, Böske, Kati és Gyurka 14 fa, Jakab Fülöp és neje, Jakab József és László 10 fa, Jakab Oszkár és neje, Jakab Erwin, László és Adolf 8 darab fa, Klein Adolf és neje, Klein Etza és Mór, dr. Klein Oszkár és Mór, Klein Lipót és családja 7 fa, Wieser Jenő és neje 7 fa, Reisz Dózsa, özv. Hersch Gyrgelyni, Lipót József és Samu 4-4 fa, Viesel István Béla és Zoltán, Gottlieb Izolda, Béla és Rozália 3-3 fa, Zuckerberger József és Adolf, Dávid Lipót és Sámuel, Weisz Hermina és Iszák, Sarnheim Sámuel és neje, Numan Sallanor és neje, Dávid Emánuel és neje, Ifj. Weisz Mór és neje, Weisz Simon és neje, László Jakab és neje, Schilling és neje, Smolik Sámuel Vulkán 2-2 fa, Rsegarten Mór, Ferenc Sámuel, Raubach Károly, László, Sámuel, Gyérca József, Lázár József, Helmos Miske, Csillika Olga, Fischer Rozsika Temesvár, Hirsch Ignác, László Áron, Man József Klein Lipót Alpesta, Hacker Merton, Fuhrmann, Mózes Sándor, Viesel Sándor, Weil Mártonné Hátszeg, Gábor Emma, Salamon Isidor, Olvasatlan elírás 1-1 fa. (Eddig befolyt 103 fa) K 1030-

**Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Szilágyocsehi Csoport olajfakert**

Izsák Ferenc és Stern Etel esküvőjén gyűjtötte Herschkovits Adolfné sz. Rosenbaum Sára, Löwy Jolán és Ifj. Krémer Berta és Eszter, Stern Márta, Rizelka, Glück és Böske 20 fa, Mayer Kálmán, Porgesz Pál 10-10 fa, Jakab József, Zoltán, Béli, Margit és Mór, Herschkovits család bőnyárcs 5-5 fa, Herschkovits Irena és Jenő, Herschkovits Adolfné 4-4 fa, Judovits Székelyné, Margit és Erzsike 3 fa, Izsák Ferenc és neje, Glück Menyhért, Gottlieb Erzsike és Mariska Krémer Bertuska, Grünwald Miksa és Lenke, Körtész Leona és Rachel, Lammel Testvérek, Stern Rozsika Zsidó, Schwartz Áronné, Davidovits Mór, Glück Lujza és Helén, Klein Károly, özv. Dávid Davidné és Minó, Jakab Margit és József megbold. ed. sa. gyűjt. Wenbor. or. Ida nevére 2-2 fa, Roth Elemér, Katz Emil, Schwartz Piroška, Vidder László, Rosenberger Mór Nagyborna,

Armin, Markovits Hermina, Rosenfeld Ernő 1-1 fa (Eddig befolyt 100 fa) K 1000-

**Magyarláposi olajfakert.**

Fried Lenke, Blanka és Chaim bold. Fried Mihályné emlékére 6 fa, Fuchs Mirjam és Károly 7 fa, Pálak Gittel és Maier bold. Chajje Broche nevére 5 fa, Mátyás Rózsi és Baruch bold. Chajje Cipre nevére, Márk Mór és Smil Mordecháj 4-4 fa, Biener Baruch és N. fia 3 fa, özv. dr. Jakóbi Bertalané, dr. Jakóbi Bertalan emlékére, Nuszbächer Szosza, Blau József, Legman Mendel Dös, Weisz József, Karl Áron Jude 2-2 fa, Bura Adolf 1 fa (Eddig befolyt 42 fa) K 420-

**Belényesi zsidóság olajfakert.**

Lévi Lázár kezdeményezésére Roth Juliska és Freiberger Bernát esküvőjén Freiberger Böske és Roth Olga 114-  
Króh Aranka és Steiner József esküvőjén Grünstein Rózsi és Steiner Klára 260-  
össz. 374 - gyűjtők K 374-  
(Eddig befolyt K 374-)

**Nagysomkut és Vidéke olajfakert.**

Herschkovits Rózsi és Henrik gyűjtése: Hirsch Székelyné, Lenke, Ignác és Antal 4 fa, Izsák Rózsi és Zoltán 2 fa, Katz Sándor, Nasch Helén, Herschkovits József, Goldstein Lajos, Berkovics F., Klein Dózsa, Schwarz Mariska 1-1 fa K 130-  
(Eddig befolyt K 941'22)

**"Kadima" Egyesület olajfakert Dös.**

Krausz Channa kezdeményezésére Dr. Márk Hibel születés napja alkalmával. Polák Gizi és Meier 2 fa, Krausz Channa, Farkas Judit, Marton Ernő, Weisz Adolf, Márk mama, Márk Rachel Marton Ernő nevére, Marton Ernő Márk Rachel nevére 1-1 fa 90-  
(Eddig befolyt 23 fa.)

**Persely.**

Kolozsvár. Dick Jakab 59,63 Naszin Samu 58 -, László Ignác 50 -, Zsidó Nemzeti Szövetség 48 -, Krémer Ignác 40,20, Léb nővérek 39,22, Grünwald Márton 36,32 Grünfeld és Rézer 32 -, Feuerstein Bini 30, Fridmann és Weinstein 29,20, Dr. Salator Ignác 27,30, Auslander Testvérek 25,68, Gidali Adolf 23,70, Weisz Szigfrid 22,50, Farkas Lujzáné 20 -, Friedmann Elise, Kohn Emilné 18-18, Kálmán Bertus 12, Grisz Frigyes 10, Winkler Márton 11 és kisebb adományok 30'00 K 640/81

Eddigi számainkba kimutatva K 37419'19

Eddigé összesen befolyt a Zs. N. A.-ra K 42339-

**Felhívás.** Felhívjuk a Zs. N. A. azon barátainak a figyelmét, akik belgyűjtéssel foglalkoznak, arra, hogy iradják belgyűjtő oszlopát állított fel a Zs. N. A. nak a háboru előtt is tekintél, es bevételi forrása volt a használt bélyegek eladása. Reméljük, hogy ezt most, mikor a belgyűjtéssel oly sokan foglalkoznak, fokozott mértékben fogjuk elérni.

**A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Hivatala.**

**Kultur-Alap.**

**Szilágyocsehi Izsák Ferenc és Stern Etel esküvőjén gyűjtötte Herschkovits Adolfné sz. Rosenbaum Sára, Löwy Jolán, Löwy Ica, Krémer Berta és Eszter, Mózes Nándor, Herschkovits Béla, Rosenfeld Ignác Szénerváralja, Glück Mór, Harsko és Kálmán, Weisz Márton Silberger Dózsa, Isek Margit, László György, Kaufman Izabella, Kaufman Rozsika, Krémer Eszika, Fülöp Irén, Porgesz Rizel, Berkovits Gézáné, Löwy Jolánka, Schreiber Helén, Schreiber Bella, Schreiber Ilonka, Schreiber Jolán, Schreiber Lajos, Terjovits Mariska, Kaufman Lajos, Braun Mihály, Deusch Adolf 10-10 K 250-**

**Herschkovits Jenő kezdeményezésére Stern Armin Alsóegregy és Lázár Blanka Szilágyujlak esküvőjén 1870 K-t gyűjtöttek Mátyás Blanka és Lenke Kózos ár, Reich Margit Szilágyocsehi és Lázár Margit Szilágyujlak K 1870-**

Eddig összesen befolyt Kultur Alapra K 2120-

**Keresek** 6 éves lányom és 5 éves fiam mellé egy jobb zsidó családból való fiatal lányt a ki nemetül perfektül beszél és legalább 4 középosztályt végzett Jó fizetés, teljes ellátásra és családias bánásmódra számíthat. Ajánlatokat **8 napon belül** levelező címre ajánlva küldendők. Dr. SAMUEL SAMU orvos, Erdőszeben, György. Maros-Torda megye.

Felelős szerkesztő: Marton Ernő. Kijelöl: Az Erdélyi Zsidó Kiadó Társ. R. T.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár Ferenc József ut. 21. sz. **Egyes szám ára 1 korona** Előfizetni lehet egy évre: 48 korona. félévre: 24 korona.

Cens. Gruescu